

Herijking

SAMEN VEILIG

Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Arnhem-Achterhoek 2024 -2028

Gemeenten in Arnhem-Achterhoek

Aalten, Arnhem, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, 1Stroom, Lingewaard, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Winterswijk, Zevenaar

Voorjaar 2024

Inhoud

Aanleiding

1. Stand van zaken
2. Partners huiselijk geweld
3. Kompas
4. Ambities en speerpunten

Bijlage

Infographic: ontstaan van geweld

Naast het Toekomstscenario is ook de Hervormingsagenda Jeugd medio 2023 gepubliceerd met daarin een stevige opgave voor lokale teams. Het uitgangspunt is dat lokale teams de basis vormen voor de begeleiding van de gezinnen/huishoudens, waardoor er toekomstbestendig, sneller en beter hulp kan worden verleend aan gezinnen.

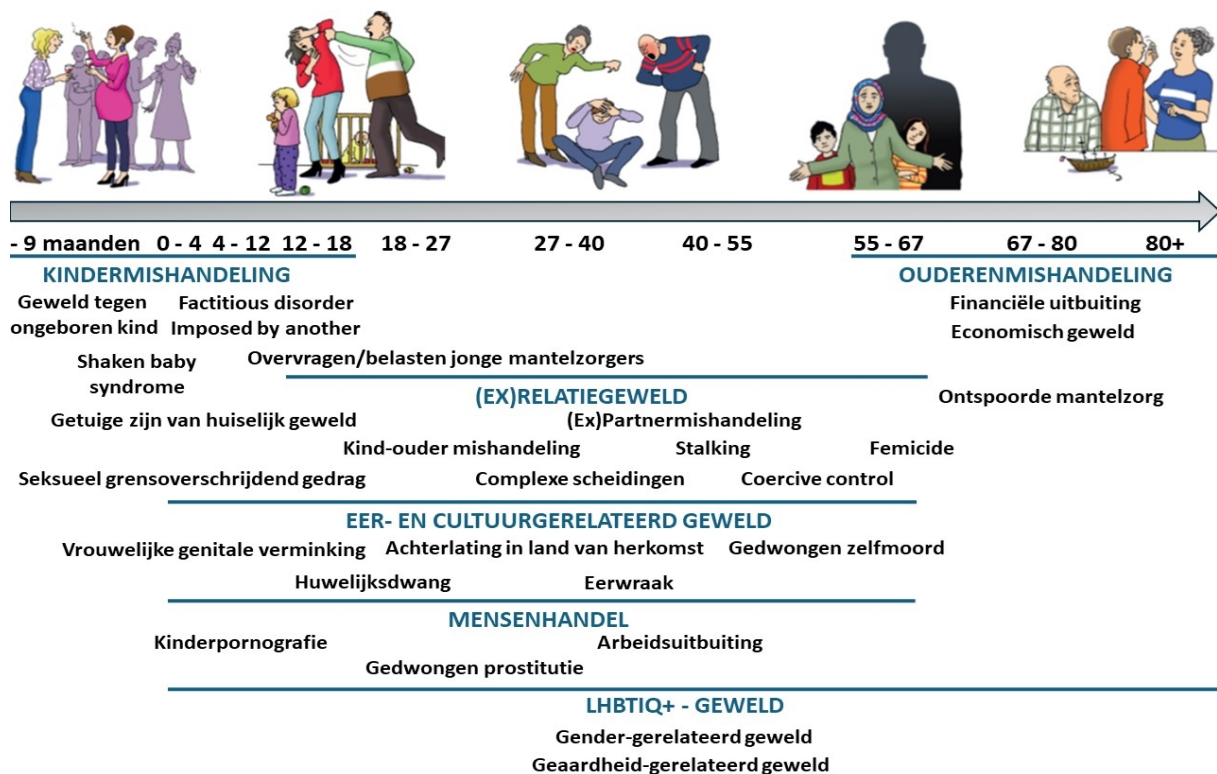
Naast deze landelijke ontwikkelingen ligt ook in de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (hierna Gelderse Verbeteragenda) de nadruk op het stimuleren van de samenwerking van verschillende zorgverleners. Hierbij blijft het belangrijk om het gezin centraal te stellen. De Gelderse Verbeteragenda is opgesteld door de organisaties die in Gelderland met veiligheid en bescherming te maken hebben en de zeven Gelderse jeugdhulpregio's. Zie website voor meer informatie: [Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming - Samenwerken & kennisdelen \(gvjb.nl\)](https://www.gvjb.nl)

Stand van zaken

Van de totale Nederlandse bevolking wordt 40% ooit slachtoffer van huiselijk geweld. Het is een breed maatschappelijk probleem dat voorkomt in alle lagen van de samenleving. Er bestaat niet één vorm van huiselijk geweld en dus ook niet één aanpak. Ieder gezin is anders en daar moet de aanpak bij aansluiten. Er zijn gezinsprofielen ontwikkeld als hulpmiddel bij het uitvragen van de problematiek. Zie ook de infographic in bijlage 1.

Wat verstaan we onder de term huiselijk geweld?

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de privékring van het slachtoffer wordt gepleegd. Dit kan zijn: (ex-)partner, ouder of verzorger, gezins- en familielid en huisvriend(in). Het woord 'huiselijk' verwijst dus niet naar de plaats van het geweld – dat kan zowel binnenshuis als buitenshuis – maar naar de relatie tussen plegger en slachtoffer. Geweld in huiselijke kring bestaat uit lichamelijk geweld, psychisch of seksueel geweld, financiële uitbuiting en verwaarlozing. Het is complex en vaak verweven met andere problemen zoals psychische problemen, armoede, werkloosheid, hoge werkdruk, seksuele geaardheid en alcoholgebruik of andere verslavingen. De impact is groot. Huiselijk geweld kan leiden tot lichamelijke en psychische problemen, meestal levenslang.

Figuur 1: Vormen van huiselijk geweld; dit overzicht bevat vormen van fysieke en/of mentale mishandeling en/of verwaarlozing. De vormen die hier vermeld staan vallen voornamelijk maar niet uitsluitend in de categorieën zoals hierboven vermeld.

Hoe staat het ervoor in onze regio?

Enkele feiten op een rij, gebaseerd op cijfers uit 2023:

- Veilig Thuis ontving vanuit regio's Arnhem en Achterhoek 6.251 meldingen (respectievelijk 3.176; 3.075) vermoedens van huiselijk geweld, hierbij zijn 393 onderzoeken gestart (198;195)
- Veilig Thuis heeft in de regio Arnhem 6.279 adviezen gestart en in de regio Achterhoek 6.506
- Ongeveer 30% van alle meldingen gaat over gezinnen die al bekend zijn bij Veilig Thuis vanuit een eerdere inmiddels afgesloten melding
- Moviera heeft voor de gehele regio's Arnhem en Achterhoek in 2023 127 crisisopvang trajecten en 230 ambulante trajecten afgerond
- Er zijn 66 nieuwe zorgcoördinatie mensenhandel trajecten ingezet voor vrouwen (met kinderen) bij Moviera

Partners huiselijk geweld

Hulp, zorg, welzijn en veiligheid gaan hand in hand. Er zijn veel verschillende organisaties bij betrokken. Zij werken achtereenvolgend of tegelijkertijd aan de zorg voor de cliënt vanuit hun eigen opdracht. Dit hoofdstuk geeft een korte beschrijving van de belangrijkste samenwerkingspartners bij de aanpak van huiselijk geweld.

Lokale teams

Elke gemeente kent lokale teams waar inwoners eenvoudig advies, hulp en ondersteuning kunnen krijgen. In onze regio is er veel variatie in hoe de lokale teams zijn ingericht. De ene gemeente kent brede teams die actief op inwoners/situaties afgaan. In andere gemeenten heeft het team vooral een rol in de indicatiestelling. In sommige teams komen Jeugdzorg en WMO samen, terwijl dit in andere teams apart is georganiseerd.

Veilig Thuis Noord Oost Gelderland en Gelderland Midden

Binnen de regio Arnhem-Achterhoek wordt gewerkt met 2 verschillende Veilig Thuis organisaties: Veilig Thuis Noord Oost Gelderland (NOG) voor de regio Achterhoek en Veilig Thuis Gelderland Midden (GM) voor de regio Arnhem. Wanneer we hieronder spreken over Veilig Thuis, doelen we op beide organisaties. Veilig Thuis is het advies- en meldpunt voor iedereen die te maken heeft met (vermoedens) van huiselijk geweld. Niet alleen voor slachtoffers en plegers, ook voor bezorgde omstanders en professionals. Veilig Thuis is 24/7 bereikbaar.

Veilig Thuis adviseert burgers en professionals die zich zorgen maken over vermoedens van huiselijk geweld. Na een melding doet Veilig Thuis onderzoek naar het bestaan van huiselijk geweld. Als eerste spreekt Veilig Thuis met de direct betrokkenen: het gezin of de persoon over wie de melding is ontvangen. Deze informatie wordt meegenomen in de veiligheidsbeoordeling en in de afweging over vervolgstappen.

Verder adviseert Veilig Thuis bij het opleggen van een tijdelijk huisverbod en voert deze ook uit. Ook bij situaties van mensenhandel en jeugdprostitutie kan advies ingewonnen worden of een melding worden gedaan bij Veilig Thuis.

Moviera

Moviera is als regionale organisatie belast met de vrouwenopvang en ambulante begeleiding. Zij biedt advies en een veilig onderdak met begeleiding aan volwassenen en kinderen die door acute geweldsdreiging of uitbuiting veiligheidsrisico's lopen. In Gelderland heeft Moviera opvanglocaties in Arnhem, Apeldoorn en Nijmegen.

Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) is een plek waar slachtoffers van aanranding of verkrachting 24/7 de hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben. Een team van artsen, verpleegkundigen, politie en andere professionals werken in het CSG samen om specialistische zorg te verlenen. Alle hulp wordt op één plek geleverd, zodat slachtoffers hun verhaal maar één keer hoeven te vertellen. Daarnaast is het CSG er voor advies aan alle slachtoffers van seksueel geweld of een nare seksuele ervaring.

Jeugdbescherming via gecertificeerde instellingen

Soms zijn ouders niet in staat om hun kinderen een veilige thuisomgeving te bieden. Dan is er jeugdbescherming nodig. Deze taak mag alleen worden uitgevoerd door zogenoemde gecertificeerde instellingen (GI). Een GI gaat aan de slag als de kinderrechter een uitspraak heeft gedaan dat een beschermingsmaatregel nodig is (ondertoezichtstelling of voogdij). Samen met het gezin werkt de jeugdbeschermer eraan om de thuissituatie voor het kind te verbeteren.

Gecertificeerde instellingen in onze regio:

- Jeugdbescherming Gelderland: voor gezinnen met complexe problemen
- William Schrikker Jeugdbescherming & Reclassering: voor jeugdzorg aan kinderen met een beperking of kinderen van ouders met een beperking
- Leger des Heils: voor gezinnen met complexe problemen
- Nidos: voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen die in Nederland verblijven zonder asielaanvraag

Zorgaanbieders

Hulpverlening rondom huiselijk geweld kan zeer divers zijn. Denk bijvoorbeeld aan trauma-behandeling, GGZ-behandeling, verslavingszorg of opvoedondersteuning. Binnen onze regio zijn veel zorgaanbieders actief die hulp bieden aan mensen die te maken hebben met huiselijk geweld.

Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) onderzoekt of het nodig is om ouders te verplichten om hulp te accepteren. De kinderrechter kan besluiten om een beschermingsmaatregel op te leggen zoals het onder toezicht stellen van kinderen of onder voogdij plaatsing. Is de situatie kritiek dan kan de rechter een kind onmiddellijk uit huis plaatsen.

Reclassering

De reclassering richt zich op gedragsverandering en het voorkomen van recidive bij verdachten en veroordeelden van huiselijk geweld binnen het strafrechtelijk kader. Er wordt nauw samengewerkt met de partners uit de zorg- en strafketen.

Overlegvormen

In onze regio zijn verschillende overlegvormen ingericht. Hieronder staan de drie belangrijkste overleggen uitgelegd.

- **Jeugdbeschermingstafel**

De Jeugdbeschermingstafel (JBT) is een overleg met ouder(s)/verzorger(s), de jeugdige (mits 12+) én betrokken professionals en de RvdK. Het doel is om te onderzoeken welke mogelijkheden er nog zijn voor vrijwillige hulpverlening of dat een onderzoek van de RvdK wenselijk is. Als er spoed geboden is, wordt er direct contact opgenomen met de RvdK. Iedere regio heeft een eigen Jeugdbeschermingstafel.

- **Zorg- en Veiligheidshuis**

In het Zorg- en Veiligheidshuis werken ketenpartners uit de straf-, zorg- en bestuurlijke keten samen aan de veiligheid in de regio vanuit één fysieke locatie. Deelnemers zijn Openbaar Ministerie, Politie, Reclasseringsorganisaties, RvdK, Dienst Justitiële Inrichtingen, Veilig Thuis, lokale teams, zorgaanbieders, GGD, GGZ en woningcorporaties.

In het Zorg- en Veiligheidshuis worden complexe casussen besproken met partners vanuit zorg en veiligheid. Het kan gaan om een persoon, een groep of een gezin. Het doel is om samen oplossingen te vinden voor complexe veiligheidsproblemen, om maatschappelijke overlast te beperken en perspectief te bieden aan slachtoffers en daders. Het Zorg- en Veiligheidshuis neemt de regie op het maken van een plan van aanpak, maar neemt de casus niet over. De afzonderlijke professionals blijven verantwoordelijk voor hun taak in de casus.

- **Multi Disciplinaire Aanpak**

Multidisciplinaire Aanpak (hierna MDA++) richt zich op gezinnen waarbij sprake is van structurele en langdurige onveiligheid en waarbij er al veel is geprobeerd om de cyclus van

geweld te doorbreken. In het MDA++ zitten hooggespecialiseerde professionals (onder andere gedragswetenschappers en psychologen), maar ook ervaringsdeskundigen en Veilig Thuis. Zij kijken samen met het gezin naar hoe de vraagstukken het beste opgelost kunnen worden, wat er bij het gezin past en kleuren indien nodig buiten de geëigende padjes. MDA++ werkt voor, en met het gezin samen.

Regionaal Expert Team Jeugd

Als het niet lukt om passende zorg voor een jeugdige te vinden kan het lokale team, een zorgaanbieder of de ouders van het kind een beroep doen op het regionaal expert team. In dit team zitten verschillende experts aan tafel, die samen met de jeugdige en ouder(s)/verzorger(s) bekijken wat een goede oplossing is voor de situatie van de jeugdige.

De rol van Arnhem en Doetinchem als centrumgemeentes

Gemeente Arnhem en Doetinchem zijn centrumgemeente voor de aanpak van huiselijk geweld in de regio Arnhem en Achterhoek. Dit betekent dat Arnhem en Doetinchem verantwoordelijk zijn om voor de zeventien gemeenten in deze regio te zorgen voor:

- afstemming en coördinatie van het regionaal beleid
- financiering van de regionale voorzieningen (als budgethouder)
- een centraal advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling en de daarvoor geldende wettelijke taken
uitvoering: Veilig Thuis NOG en GM
- opvang en ondersteuning van slachtoffers van huiselijk geweld
uitvoering: Moviera
- opvang en ondersteuning van slachtoffers van mensenhandel
uitvoering: o.a. Veilig Thuis NOG en GM, Jeugdbescherming Gelderland en Moviera
- zorgcoördinatie van slachtoffers van seksueel geweld
uitvoering: CSG Nijmegen en CSG Twente

Kompas – Stevige basis & duidelijke richting

De basis voor de regiovisie is onveranderd stevig. In plaats van acht gedeelde vertrekpunten en twee randvoorwaarden zijn er vijf speerpunten die houvast geven om doelgericht verder te gaan. Deze speerpunten vormen samen ons kompas voor de komende jaren.

Vertrekpunten oorspronkelijke Regiovisie

1. Overkoepelend: de norm is 'Geweld hoort nergens thuis'
2. Iedereen is alert: we vormen een kring van veiligheid
3. Veiligheid staat altijd voorop
4. (Semi)professionals gebruiken de Meldcode
5. Steun, advies en hulp zijn nabij
6. De benadering is systeemgericht
7. Door waakvlamcontact blijven betrokkenen in beeld
8. De rol- en taakverdeling is duidelijk

Randvoorwaarden

- A. Leren
- B. Communiceren

Speerpunten herijkte Regiovisie

De acht vertrekpunten uit de oorspronkelijke Regiovisie zijn vertaald naar vijf speerpunten. Hiervoor is gebruik gemaakt van het programmaplan Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming 2023-2026, de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 en de Leidraad Werken aan Veiligheid voor gemeenten.

1. Lokale teams verlenen zelf hulp, zo nodig met ondersteuning van het regionaal veiligheidsteam.
2. Lokale teams bieden één vast gezicht, dat langdurig betrokken blijft en waar nodig optrekt met het regionaal veiligheidsteam of een andere specialistische expertise (bijschaling).
3. Lokale teams hanteren een brede blik, bieden maatwerk en hebben tijd voor het gezin.
4. (Semi)professionals hebben basiskennis over jeugd- en volwassenproblematiek, zijn outreachend en vakbekwaam.
5. (Semi)professionals werken samen met het informele netwerk van het gezin.

Deze speerpunten en randvoorwaarden lichten we hierna toe, waarbij steeds de ontwikkelrichting en de regionale acties worden weergegeven. Dit vormt ons kompas dat houvast biedt om op koers te blijven en dichterbij ons doel te komen. Het focust op wat we regionaal versterken en vernieuwen in de periode 2024-2028. Dit vormt vervolgens de basis voor de lokale uitvoeringsplannen.

Ambities en speerpunten

1. Lokale teams verlenen zelf hulp, zo nodig met ondersteuning van het regionaal veiligheidsteam

De lokale teams hebben een 'spin in het web-functie' in buurten en wijken. Het lokale team beschikt over expertise en vaardigheden om hun rol uit te voeren in het samenwerken aan veiligheid: eerder en sneller (zelf) hulp bieden in het vrijwillig kader. Hun rol moet duidelijk zijn voor zowel betrokkenen die zelf te maken hebben met geweld als voor omstanders. Ook moeten de teams weten op wie zij een beroep kunnen doen als er meer specialistische kennis nodig is of in geval van een crisissituatie. Goed weten wat je van elkaar mag verwachten, hoort daar onlosmakelijk bij. We hebben het niet meer over op- en afschalen, maar over samen optrekken dan wel bijschalen van expertise vanuit het zorg- en veiligheidsdomein.

Er wordt rekening gehouden met verschillende snelheden: een zorgvuldige afweging aan de voorkant en relatieopbouw met betrokkenen om vervolgens zonder aarzeling door te kunnen pakken. Hierbij blijft het lokale team het vaste aanspreekpunt voor gezinnen en huishoudens en wordt nadrukkelijk voorkomen dat betrokken organisaties in een estafette-model met overdrachten werken. Daarbij wordt een regionaal veiligheidsteam ingericht, maar ook dan blijft het lokale team het vaste aanspreekpunt voor gezinnen en huishoudens.

Alleen op deze manier is het realistisch om te werken naar duurzame veiligheid. Dit vraagt om expertise in alle rollen en functies en optimale samenwerking. Voorliggend hieraan moet er stevig ingezet worden op preventie en voorlichting.

2. Lokale teams bieden één vast gezicht, dat langdurig betrokken blijft en waar nodig optrekt met het regionaal veiligheidsteam of een andere specialistische expertise (bijschaling)

Veel partijen zijn actief met ieder hun eigen afgegrensde verantwoordelijkheid. Daarom moet de rol- en taakverdeling duidelijk zijn. Dit wordt momenteel beproefd in de proeftuinen/toekomsttuinen Toekomstscenario. Door niet meer te werken vanuit het estafette-model, maar vanuit een integraal model waarin expertise aan de voorkant gebundeld wordt. De beleidsregie en langdurige veiligheidscoördinatie liggen bij de gemeenten. Het lokale team is het vaste aanspreekpunt voor gezinnen en huishoudens en blijft langdurig betrokken. Dit betekent dat met name gezinnen en relaties waar meer problemen spelen in beeld blijven, zo nodig gedurende hun levensloop, ook als een traject van hulpverlening en/of straf is afgesloten.

3. Lokale teams hanteren een brede blik, bieden maatwerk en hebben tijd voor het gezin.

Van lokale teams wordt verwacht dat zij breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin. Ze organiseren passende hulp op de relevante leefgebieden en herkennen veiligheidsproblematiek. Samen met het gezin/huishoudens kijken professionals naar de gefaseerde mogelijkheden. Er wordt gezamenlijk maximaal ingezet om geweld duurzaam te stoppen en daarmee te voorkomen dat het wordt overgedragen op volgende generaties. Hierbij worden risicofactoren en voorliggende trauma's meegenomen; bijvoorbeeld door met schuldhulp financiële stress te verminderen. Professionals werken multidisciplinair voor alle betrokken gezinsleden. Ook bij een justitieel traject worden plannen afgestemd.

4. (Semi)professionals hebben basiskennis over jeugd- en volwassenproblematiek, zijn outreachend en vakbekwaam

Lokale teams hebben en benutten expertise en vaardigheden om aan hulpvragen te voldoen. Hiervoor is tijd en ruimte nodig om hun vakbekwaamheid in te zetten, samen te werken met netwerkpartners rond een gezin/huishouden en voldoende tijd te kunnen nemen voor het gezin/huishouden.

Alle (semi)professionals en vrijwilligers (bijvoorbeeld voetbaltrainers) worden gesteund door hun organisatie om veiligheid daadwerkelijk voorop te zetten. Dat betekent dat dat privacy nooit een drempel is om in actie te komen en dat privacyregels maximaal opgerekt kunnen worden omwille van de veiligheid. Dit onder de voorwaarde dat aan de betrokkenen wordt verteld dat hun gegevens worden gedeeld, tenzij dit voor de veiligheid niet wenselijk is. Kinderen zijn bovendien de hoofdpersonen: hun veiligheid en het veiligstellen van hun ontwikkelingsmogelijkheden heeft prioriteit.

Alle (semi)professionals committeren zich aan de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. De Meldcode is de leidraad om signalen van geweld te herkennen, te wegen en daarbij passende vervolgstappen te zetten. De gemeente heeft de wettelijke taak om toezicht te houden op het verplichte gebruik van de meldcode.

5. (Semi)professionals werken samen met het informele netwerk van het gezin

Het is een vanzelfsprekendheid dat alle (semi)professionals met elkaar een kring van veiligheid vormen rond gezinnen/huishoudens. Ook blijft het dringende beroep op omstanders actueel om te doen wat zij zelf kunnen om verschillende vormen van geweld te herkennen en in actie te komen. Concreet betekent dat: praten met de volwassenen, het kind, anderen, contact zoeken met het lokale team en advies vragen aan Veilig Thuis.

Bijlage

1. Infographic Valente: Hoe ontstaat huiselijk geweld?

valente⁷

Hoe ontstaat huiselijk geweld?

Gezinsprofielen

- intieme terreur tussen partners
- opvoedstress en gedragsproblemen kind
- complexe conflictscheiding
- gezin in hoge mate van stress (vaak met alcoholmisbruik)
- een/beide partners langdurige zorg nodig

Risicofactoren gezin/maatschappij

- armoede en werkloosheid
- inadequaat opvoedgedrag
- omgeving die geweld legitimeert
- geweld in jeugd meegemaakt
- verstoorde communicatie en/of interactie in gezin
- traditionele rollenpatronen

Risicofactoren individueel

- psychische problemen
- alleenstaand ouderschap
- acute stress-situaties
- middelenmisbruik
- ongelijke sociaal-economische status plegger en slachtoffer

Vormen van huiselijk geweld

lichamelijk geweld

eegerelateerd geweld

psychisch geweld

stalking en bedreiging

seksueel geweld

lichamelijke of psychische verwaarlozing

financieel misbruik

femicide

De meest omvangrijke vormen van geweld in Nederland zijn verwaarlozing, overmatige controle en getuige zijn van geweld.

Er wordt vaak gedacht dat vrouwen alleen slachtoffer zijn van huiselijk geweld, maar ook mannen kunnen slachtoffer worden van huiselijk geweld.

Signalen

- lichamelijk letsel:** verbergen, bagatelliseren en vage verklaringen
- psychisch:** bijv. depressie, vermoeidheid, flauwvallen of stress
- gedrag:** schrikachtig, maakt weinig oogcontact, verslavingen, zegt afspraken steeds af
- kinderen:** heel druk of heel rustig in de klas, weinig vriendsjes, gedragsproblemen, vertonen van zeer geringe of geweld
- pleger:** snel jaloeers, bazig, grinnig, bezitterig, maakt dingen kapot in huis, belooft steeds beterschap

Maak gebruik van de signalenkaart op signalenkaart.nl

Waarom ga je dan niet weg?

- afhankelijkheid
- psychische problemen
- gewenning
- schaamte, schuldgevoel of angst
- ik ben de enige die hem begrijpt
- alcohol of drugs
- victim blaming

Als een slachtoffer weggaat bij de plegger van huiselijk geweld, kan de situatie verergeren. In de meeste gevallen waarin geweld uitmondde in moord (femicide), was de vrouw juist bij haar partner vertrokken. **Weggaan kan dus levensgevaarlijk zijn.**

Hoe beter in te grijpen bij het ontstaan van huiselijk geweld?

- werk met gezinsprofielen van Verwey-Jonker
- gebruik meldcode huiselijk geweld
- stel de norm: geweld is niet normaal
- erken dat er ernstige patronen zijn die niet zomaar weggaan - en die jaarlijks tientallen vrouwen het leven kosten
- doorbreek taboe mannen-mishandeling
- laagdrempelige hulpverlening
- voorlichting naar slachtoffers, omstanders en plegers: zoek hulp

Maak gebruik van

- Signalenkaart.nl
- [Gezinsprofielen van Verwey-Jonker](http://GezinsprofielenVanVerweyJonker.nl)
- [Meldcode Huiselijk Geweld](http://MeldcodeHuiselijkGeweld.nl)
- mannenmishandeling.nl
- [EersteHulpIntiemeTerreur](http://EersteHulpIntiemeTerreur.nl)
- [De Leden van Valente: de vrouwenvoerwag en ambulante beveiligingsdiensten](http://DeLedenVanValente:de-vrouwenvoerwag-en-ambulante-beveiligingsdiensten)

Geef de feiten een gezicht:

- Lees het verhaal van [Femke](#) en van [Basia](#)
- Beluister verhalen in de podcast van [Blif Groen](#)
- Lees het verhaal van [Stefan](#)